

KOMPLEX GÉPI FAKITERMELÉS AZ NDK-BAN

Dr. Pampel, W.

Az NDK erdőgazdaságaiban a fakitermelés munkáira 1976 januárja óta gépesített komplex munkacapatokat szerveznek. Az alapot ehhez a szovjet erdőgazdaságban, valamint az NDK szocialista mezőgazdaságában és az új utakat törő, erdőgazdasági üzemekben a komplex brigádokkal kapcsolatosan szerzett tapasztalatok adják. Ezek szerint az erdei munkáknak komplex gépesítésű formája felel meg legjobban ahhoz, hogy meggyorsíthassuk az előrelépést az iparszerű termelési módszerekre való, fokozatos áttérésnek és a műszaki-tudományos haladás átfogóbb megvalósításának az útján. A gépesített komplex munkacapat újszerű vezetést, tervezést és emberekkel való bánást követel. Számos területen állít magas követelményeket, s ezek teljesítése a szocialista viszonyok közötti termelés törvényszerű fejlődésének tudatos alakítását jelenti. Ugyanakkor a gépesített komplex munkacapatok alkalmazásának általános elsajátítása azoknak az igényes feladatoknak a teljesítését, céloknak elérését igéri, amelyeket a Német Szocialista Egységpárt IX. kongresszusán állítottak a gazdasági és szociálpolitika egységében az erdőgazdaság elé is. Az NDK erdőgazdaságának dolgozói ezért — értékelve a IX. pártkongresszust és egyetértve az annak eredményeként a munka- és életfeltételek javítására irányulóan határozatba hozott szociálpolitikai programmal — tevékenyen és alkotó módon vetik be magukat a gépesített komplex munkacapatokkal való munka folyamatos fejlesztésébe, hatékonysága legmagasabb fokának kialakításába.

A *fakitermelési gépesített komplex munkacapatok* szakosított termelési egységei az erdőgazdaságoknak. Részletesen pontos technológiai tervek alapján évi 50 ezer m³-es kitermeléseket iparszerű módszerek alkalmazásával látnak el döntéstől a közelítésen, első felkészítésen át a fának szállításhoz való előkészítésig. Korszerű, termékorientált technológiát alkalmaznak a tisztításoknak, gyéritéseknek és véghasználatoknak az adott használati súlypontokon párhuzamosan végzendő munkáiban. Magas szintű gépesítettséggel és munkaszervezéssel dolgoznak, és kedvező munkafeltételeket teremtenek a dolgozók számára. Egy-egy erdőgazdaság 2—4 gépesített komplex munkacapattal rendelkezik a fahasználati osztály irányítása alatt. A komplex munkacapatok vezetőit az üzem legtehetségesebb káderei közül választják ki. Ezek közvetlenül a helyszínen vezetnek és munkájukat további 1—2 technikus, fameszter segíti. A gépesített komplex munkacapatokban foglalkoztatott munkások száma változó, a kitermelés mennyiségétől, a feladattól, az elszállásolási lehetőségtől, és egyéb körülménytől függően, 20—35 fő körüli. A munkaeszközöket a mindenkori munkafeladatnak megfelelően bocsátják rendelkezésükre.

A gépek komplex alkalmazásának hatékonyságát elsősorban a fahasználatok következetes összpontosítása és ezzel az anyagi termelés minden irányítási, tervezési és megvalósítási feladatának lehetővé, sőt szükségessé tett szakosítása alapozza. Világosan elkülönül ebben az illetékesség és felelősség a fahasználati

feladatok ellátásáért (fahasználati osztály), az erdő állapotának fejlődéséért (erdőművelési osztály) és a technológiai, kiviteli tervek összeállításáért (műszaki osztály tervcsoportja). Az elő- és véghasználati feladatok tekintetében üzemi szerződéses viszony keretében a területileg illetékes erdőszetvezető megrendelőként szerepel, a szállítási terv teljesítéséért a fahasználati osztály vezetője, a munkacsoport vezetője, mint kivitelező, a tervcsoport pedig tervezőként felel teljes felelősséggel. A tervezésben valamennyi érdekelt szorosan együttműködik, a kidolgozott terveket mind a megrendelőnek, mind a szállítónak meg kell védenie. Az erdőszetvezető a használati területeket megfelelően előkészítve (kijelölten és feltártan) adja át a munkacsoport vezetőjének és a kitermelés után azt jegyzőkönyv felvételével veszi át. A munkacsoport a vállalt jó minőségű és magas hatékonyságú teljesítését a szocialista munkaverseny és együttműködés minden lehetőségének kihasználásával szervezi meg.

A fakitermelési gépesített komplex munkacsoportok tervezett, átlagos felszerelése

- 20—25 fő dolgozó — vezetővel együtt,
 - 2—3 technikus vagy famester,
 - 3 db közelítőtraktor — feladathoz igazodóan,
 - LKT—75 erdőszeti közelítő traktor,
 - MTS—52 univerzál traktor közelítő felszereléssel,
 - V 445 vagy hasonló kis traktor, valamint
 - 1 db traktor álló tartalékként,
 - 1,2 db motorfűrész fakitermelőkként (döntő és gallyazó),
 - 1 db csukott munkáspihező kocsis (20—30 férőhelyes),
 - 1 db irodakocsi a munkacsoport vezetőjének,
 - 3 db munkásszállító jármű (8 üléses),
 - 2 db személygépkocsi a munkacsoport vezetésére és ellátására,
 - 1 db üzemanyag ellátó jármű,
- Szükség szerint (a szükséges kezelőkkel együtt):
- EA—35 hosszúfa kérgező,
 - hasítógépek,
 - forgács szerelvény,
 - fogatok.
- időszakosan:
mozgó-javító és karbantartó szolgálat.

A fakitermelési gépesített komplex munkacsoportok elhelyezkedése az erdőgazdaság szervezetében

A fahasználat összpontosításának megfelelő magas foka két úton érhető el:

a) Az elő- és véghasználatoknak időben és térben való összpontosítása útján a belenyúlás mértékének és visszatérési idejének kellő megválasztásával, a véghasználati területek kikerekítésével, erdőrészetek összevonásával stb.-vel. Az

e téren fennálló lehetőségeket és azok határait az 1975. VIII. 1-én kelt „Az NDK erdőalapjával való gazdálkodás alapelvei” c. útmutató tárgyalja. Ez figyelemmel van az iparszerű termelési módszerek alkalmazására, a gépesített komplex munkacsapatok bevetésének követelményeire. Alkalmazásával az erdőtesteket lépésről lépésre racionalizáljuk, alkalmassá tesszük a képesített komplex munkacsapatok számára. Csökkentjük az adatfelvételnek, az erdőalap könyvelésének, nyilvántartásának ráfordításait.

b) Az erdőgazdaságok hozamterületének a gépesített komplex munkacsapatok térben és időben összpontosított bevetése feltételeinek megfelelő hozamterületi körzetekre, egységekre való beosztása, fakitermelési súlypontok képzése útján.

A hozamterületi körzet olyan összefüggő erdőterület, amelyen ötéves időtartam alatt egy-egy éves hozamterületi egység valamennyi erdőrészletében tervszerű, összpontosított kitermelést hajtunk végre. Kialakítása egy használati időszakra szól, úgyelve a tartósan évi 30—50 ezer m³-nyi kitermelési mennyiségre, a termőhelyre, az ipar szükségletére, valamint a munkacsapat elszállásolási lehetőségeire (az oda- és visszautazás ne haladja meg az 1—1 órát).

Az éves hozamterületi egységet a gépesített komplex munkacsapat egyéves, összpontosított foglalkoztatására a középtávú egységből, annak alakítása során hasítjuk ki. Kialakításának fő szempontjai: kiegyenlített viszonyú elő- és vég-használatok mind mennyiségben, mind a főbb választékokban, lehetőleg azonos termelőhelyi viszonyok (a technikai és ökonómiai alapoknak a használati időszak egyes éveit között kiegyenlített megterhelése érdekében). Kiterjedésük 1,4—2 ezer ha körüli.

Fakitermelési súlypontot képeznek az olyan egymáshoz közel fekvő, 100—200 ha nagyságú, legalább 800—1000 m³ kitermelési lehetőséggel bíró erdőrészek, amelyek egyetlen bevetési helyről legalább egyhetes foglalkoztatást nyújtanak a gépesített komplex munkacsapatok számára. Ezeket a helyszínnel ismerős erdészet- és kerületvezetők a műszaki osztály termeléselőkészítő munkacsoportjával és a munkacsapat vezetőjével együttesen, a tag- és erdőrészletjegyzékek alapján határolják körül. Szerephez jut ebben a közelítési távolság viselhető mértéke, figyelemmel a súlypontonkénti egy vagy több rakodóból adódó szakasosságra, a feltárási költség (telep- és rakodóhely, több műszakos munka esetében világítás stb.), a munkacsapatnak felszereléssel együtti áttelepítésével kapcsolatos ráfordítások, a közelítésnek technikai korlátai, az erdőrészek szóródása és más egyéb. A közelítés szempontjából kényszerítően körülhatárolt súlypontok állandó jellegűek, közlekedés szempontjából kedvező terepen fekvők időlegesen, kijelölésük évnegyedről évnegyedre, a kiviteli tervek pontosítása során, szükség szerint történhet. Az üzemtervi térképeken feltüntetett fakitermelési súlypontokra vonatkozóan technológiai és munkaszervezési tervek készülnek.

A munkacsapatokat rugalmasan osztják el a hozamterületi egységek és súlypontok között, hogy a teljesítőképességben mutatkozó különbségek kiegyenlíthetőek legyenek. A komplex munkacsapatok a tervszerű kitermelést azokon az összpontosításokon végzik, ahol a használatok 80—90%-a hozandó össze. Az ezen kívül eső szórvány használatok (még fennálló nevelési elmaradások), valamint kényszer-kitermelések (száradék, károsítás eltakarítása, irtás építkezések számára stb.) az erdészetvezető rendelkezésére álló, külön e célra szolgáló brigádok feladata.

További fontos feltételei a gépesített komplex munkacsapatok hatékony munkájának, röviden a következők:

— hosszútávú, kielégítően pontos *tervezés*; valamennyi erdőgazdaság faki-termelési kínálatának központi egyeztetése még az értékesítési terv egyes tétel-
leinek szétosztása előtt;

— iparszerű termelési folyamatok komplex *vezetésének* új minősége, nagyobb felelősséggel a lehatárolt feladatokban és szakmák közötti együttműködésben;

— *emberek szocialista vezetése* nagyobb kollektívákban, magas színvonalú politikai-ideológiai munkával és az emberek közötti viszonyok tudatos alakításával. Az alkotó közreműködés ösztönzése a különböző tervezésben, az újító-mozgalom kifejlesztése;

— Lenini normák megvalósítása a differenciált, szocialista *munkaverseny* vezetése során országos, megyei, erdőgazdasági és munkacapat szinten. Áttekinthető, a dolgozók részéről érthető értékelési mércék alkalmazása a teljesítmény, minőség, anyagfelhasználás terén, naponkénti értékelés megfelelő erkölcsi és anyagi ösztönzés mellett;

— az éves hozamterület vonatkozásában feltárási és fahasználati tervezésig (másfél évre előre), a súlypontokéban kiviteli tervig terjedő, tudományos-műszaki *termelés-előkészítés* egy alkalmas munkacsoport részéről (1—1 munkatárs minden munkacapatból);

— tudományos *munkaszervezés* a termelés-előkészítésben (munkacapatokra szabott műszaki munkanormák), a fahasználati súlypontok előkészítésében (legalább egy negyedévre szóló vágásjelölés) és a munkacapatok szervezésében (az egyes munkák kapcsolása és egyeztetése, a tervszerű megelőző karbantartás, a helyszíni gépápolás és karbahelyezés stb. követelményeinek a figyelembe vétele);

— az erdőgazdaságnak a megyei mezőgazdasági gépállomásokkal (karbantartás érdekében), a szocialista mezőgazdasági nagyüzemekkel (tervszerű munkaerő- és munkaeszköz-kiszállítás érdekében a munkacsúcsok esetére), a fafeldolgozó iparral (termékorientált technológiai vonalak kialakítása és egyes munkák-
nak, pl. a kérgezésnek az ipartelepekre való helyezése érdekében), valamint a terület egyéb állami és társadalmi szerveivel (pl. munkásszerzés, lakásépítés stb. érdekében) fennálló *együttműködési* lehetőségeinek szerződéses alapon való hasznosítása;

— a szocialista *üzemgazdaságnak* az összpontosítás, a szakosítás és a fakitermelési gépesített komplex munkacapatokkal való munka hatékonyságára irányuló szükséges, időszakonkénti elemzésére és értékelésére való alkalmassá tétele: erre alkalmas mutatóknak (munkatermelékenység, önköltség, indokolatlan munkaidőkiesés stb.) meghatározásával és mérésével, az erdő állapotának és a fakitermelésnek értékelésével és ellenőrzésével, az olyan területeken elért előrehaladásnak a figyelemmel kísérésével, mint amilyen a képzettség, a munka- és életfeltételek stb. — a munkacapatok munkásainak és vezetőinek minősítése céljából;

— a főbb fafajokra, a döntéstől a kitermelt fa teljes felhasználásáig terjedő, optimális keret*technológiák* érvényre juttatása. Ezeket a kézi és kézigépes munka messzemenő leváltása (munkaáthelyezés és gépesítés), lazább kapcsolódású munkavégzés, az állóalakoknak magas fokú kihasználtsága (több műszakos munka a közelítésben, szállításban, egyéb nagy teljesítményű gépi munkában) és erős mértékű munkatermelékenység kell, hogy jellemezze;

— a munkacapatok kellő *felszerelése* korszerű munkaeszközökkel, folyamatos ellátása tartalék-alkatrészekkel, csere-fődarabokkal megfelelő szerviz útján;

— a vezetők és munkások *képesítettségének* a gépesített komplex munkacsa-

patok iparszerű termelése követelményeihez igazodó fejlesztése: továbbképzés, a szakmunkásoknak különböző gépek kezelésére való alkalmassá tétele.

Mindezen feladatok megoldásának alapfeltétele a szocialista erdőgazdaságban az iparszerű termelés törvényszerű kialakulásának ideológiai tisztázása, szoros kollektívokban osztályöntudatosan cselekvő, szocialista személyiségnek állandó politikai felvilágosítás révén való kinevelése. Az egyéni és társadalmi érdekek egyezése hatásos, ösztönző, amennyiben a következőket *gépesített komplex munkacsapatokban végzett munka kihatásait* helyesen ítéljük meg; ezek az előbb említett, főbb és egyes céloknak lépésről lépésre történő megvalósulása során adódnak, és lényegileg a következőkből állanak:

A gépesített komplex munkacsapatokkal végzett munka tartalékokat tár fel az irányításban, tervezésben és az emberek vezetésében;

— a termelésnek időben és térben következetes összpontosításával és szakosításával;

— a vezetési döntéseknek szakosított káderek és kollektív munka révén történő, magas színvonalú előkészítésével;

— a területegységre eső vezetési ráfordítás csökkentésével és a gépi adatfeldolgozással;

— helyszíni mérnöki irányítással, állandó útbaigazítással, gondozással és ellenőrzéssel, a technológiai fegyelem megvalósításával;

— a technológiában, termeléselőkészítésben és munkaszervezésben elért tudományos-műszaki előrehaladással való, tervszerű kapcsolattal;

— a dolgozóknak a magasabb fokú vezetésbe és tervezésbe való, átfogó bevonásával, különösen a szocialista verseny-mozgalom révén;

— a komplex együttműködéssel és hatékony munkaelosztással;

— a terület gazdájának az erdő állapota, a növedék, az erdővédelem és környezetalakítás terén fennálló felelősségének fokozásával — egyben növelve az ilyen irányú lehetőségeit.

A *termelés átfogó racionalizálását* az előbb megnevezettek mellett, különösen a következő tényezőkkel érjük el:

— optimálisan feltárt állományok révén;

— annak révén, hogy a munkákat szakosított, a mindenkori feladatra legjobban alkalmas gépi felszerelésű részlegek hajtják végre;

— a munkaidőnek a magas termelékenyséű állóeszközök több műszakos, jobb kihasználása, az állásidőknek, várakozási, javítási kieső munkaidőnek a csökkentése melletti, teljes kihasználása révén;

— a munkatermelékenységnek a nagyobb területeken és használati súlypontokon való, ide-oda járással, áthelyezéssel kapcsolatos időknek leszűkítésével, a munkafeltételeknek munkaáthelyezéssel, gépesítéssel és más hasonlóval történő javításával való, további fokozása révén;

— az anyagellátás és tervszerű megelőző karbantartás körülményeinek a javítása révén;

— nagy teljesítményű szállító járműveknek és rakodógépeknek több műszakos, minden időjárás melletti alkalmazhatósága révén.

Az eljárás gazdaságosságát az egyes mutatóknak döntő mértékű javulása igazolja. Így az úttörő üzemekben a gépesített komplex munkacsapatokkal nem egészen egy év alatt végzett munkában a termelékenység (az egy főre vonatkoztatott) 108—138⁰/₀-ra emelkedett, a költségek 1000 márkája 67—136 márkával csökkent, az állóeszközkihasználás (az egységértékre eső termelés) a döntésben és közelítésben 3—23⁰/₀-kal magasabb lett, a lehetőségeket közel sem kihasználva. Még további, itt számításba nem vett, népgazdasági előnyök rejlenek

- az előhasználatok terén adódó fatartalékok kihasználásában;
- a közelítési és szállítási elmaradás csökkentésében;
- a nagyobb erdei rakodókon, központi felkészítő telepeken népgazdasági szempontból optimális hosztolásban, választékolásban;
- a végrakodók fakészleteinek csökkentésében azzal, hogy a kitermelt fa állandóan rendelkezésre bocsátható;
- a folyamatos technológiai vonalon a frissen kitermelt fának feldolgozásra juttatásában.

Elhatározó végül az erdőgazdasági dolgozók *munka- és életkörülményeinek* javulása, ami

- a nehéz testi munka csökkenésében,
- állandó munkásszállításban, meleg- és hidegétellel való ellátásban, valamint a helyszínen egészségügyi berendezésekben, pihenőhelyekben,
- magasabb képzésre való ösztönzésben,
- nagyobb munkaeredményekre, jobb minőségű munkára és alkotó kezdeményezésre való, anyagi ösztönzésben

jut kifejezésre és ami a munka iránti élénkebb érdeklődéshez, a munkahelylyel, a kollektívával való szorosabb kötődéshez vezet, s feltételét képezi a szocialista személyiség kialakulásának. A fakitermelési gépesített komplex munkacsoportokkal való munka mindezek mellett osztársadalmi érdekű az *erdő állapotának* javítása folytán, ami

- a nevelővágásoknak a hozamterületen rendszeres végzéséből és
- a munkaminőség szorosabb ellenőrzéséből adódik.

A fahasználati munkáknak az összpontosítása előfeltétele az erdőművelés jövőbeni racionalizálásánál. Nagy, összefüggő véghasználati területek a talajművelő, erdősítő, ápoló gépeknek, a kemizálásnak és repülőgépes trágyázásnak, védekezésnek hatékonyabb alkalmazását teszik lehetővé. Ezeket a gépeket a következő lépésben ugyancsak komplexen, központilag irányítottan kell bevetni. Így következetesen megvalósítható az erdőgazdaságban az iparszerű termelés, az erdőgazdaságokon belül, falun is megközelíthetők a városi életkörülmények, Marx és Engels tanításainak, a szocialista államok kommunista- és munkáspártjai határozatainak megfelelően.

Fordította: Jérôme René, 1976. XI. 28.

Ipari kopárok újrahásznosításának kérdésében tartottak 1972 októberében nemzetközi tanácskozást Essenben, a Ruhr-szénvidék központjában. A tárgyalási anyag 1974-ben jelent meg és a kiadvány alapján azt most ismertette a nyugatnémet szaklap.

A legkiterjedtebb ilyen területekről a lengyelek számoltak be. Az ülés idején összesen 50 000 ha-t tartottak nyilván és 1980-ig további 56 000 ha-ral számoltak.

Meglepően nagy területű iparilag károsított vidékről számoltak be Angliából. Az országosnak mintegy 20%-a Durham-Northumberland szénvidékén 37 500 ha. A hányók fásítása a munkanélküli 30-as évekre vezethető vissza.

Belgiumban már 1911-ben törvényt hoztak a tájak szépségének fenntartására. Ez tekinthető az első ilyen célú hatósági intézkedésnek Nyugat-Európában, de ez kellő technikai megalapozás nélkül mindeddig eredménytelen maradt.

Franciaországban egyelőre nem időszerű a kérdés. Egyes helyeken előzetes kísérletek folynak, megfigyelik a természetes megtelepedést és helyileg igyekeznek tisztázni a fennálló kérdéseket.

A rendező szerv részéről a Ruhr-vidéken 1296 ha kiterjedésű hányóterületről adtak számot azzal, hogy ez előreláthatóan 1467 ha-ra fog növekedni. Újrahásznosításukra 1967. évi tartományi törvény kötelez.

(ALLGEMEINE FORSTZEITSCHRIFT 1975. 51/52. sz. Ref.: Jérôme R.)